

Caritha von Schantz in memoriam

Rahakauppias Caritha von Schantz kuoli pitkäaikaisen sairauden murtamana 8.4.2017 Helsingissä. Hän oli 75-vuotias, syntynyt 21.2.1942 Helsingissä.

Carithan isä Thure R. Holmasto (1907–1989) oli pitänyt antikvariaattia Helsingin Kalliossa Toisella linjalla vuodesta 1949 lähtien. Vuonna 1958 hän osti samalle kadulle valmistuneesta Kuparitalosta (n:o 15) uuden liikehuoneiston. Pinsetistä nimensä saanut Antikvaarinen kirjakauppa Pinse osti ja myi kirjoja, sarjakuvalehtiä, tulitikkuetikettejä, postimerkkejä, rahoja ja mitaleita. Vanhojen rahojen kauppa alkoi vähitellen vilkastua ja liikkeen nimeksi tuli vuonna 1965 Raha- ja mitalikauppa Holmasto. Käytännössä Thure R. Holmasto hoiti yksin liikettään. Carithan äiti Ragnhild Holmasto tosin auttoi miestään välillä kiireisinä aikoina. Asiakspiiri laajeni, postimyynti kasvoi ja pieniä rahahuutokauppoja järjestettiin silloin tällöin Primulan kabinetissa Kalevankadulla. Thure R. Holmasto muistetaan erityisesti ahkerana rahahinnastojen laatijana. Hän julkaisi vuosina 1963–75 peräti noin 60 erilaista hinnastoa koti- ja ulkomaisista rahoista. Monet hinnastot esimerkiksi Venäjän, Neuvostoliiton, Eestin, Latvian, Liettuan ja Mongolian metallirahoista olivat maassamme ensimmäisiä lajissaan. Näistä nykypäivän näkökulmasta katsottuna suhteellisen vaatimattomista julkaisuista oli paljon hyötyä keräilijöille aikana, jolloin alan kirjallisuutta oli vielä vähän olemassa.

Eläkeiän lähestyessä Thure R. Holmasto ehdotti tyttärelleen, että tämä jatkaisi hänen elämäntyötään. Vaikka isä lupautui olemaan vuoden verran päivittäin opastamassa tytärtään rahaliikkeen hoitamisessa, ei päätös rahakauppiaksi ryhtymisestä ollut helppo. Carithalla oli hyvä ja turvallinen työpaikka prokuristina Yhdyspankin Forumin konttorissa. Vanhojen rahojen keräily ei ollut kiinnostanut häntä koskaan. Sen sijaan hän oli taitava pienoiskivääriampuja. Thure R. Holmasto, joka oli ollut 1930-luvulla maajoukkueen kilpa-ampuja, oli saanut molemmat lapsensa innostumaan ammunnasta. Tämä harrastus vaikutti merkittävästi molempien elämään. Isoveli Ove perusti aikanaan tunnetun Keräilyase-nimisen liikkeen. Pikkusisko puolestaan tutustui Helsingfors Skytteföreningin harjoituksissa tulevaan puolisoonsa Christian von Schantziin, jonka kanssa hän avioitui vuonna 1971. Christian työskenteli Keskon tietokoneosaston johtoryhmässä. Isän lupaama opastus – joka kesti sovitusti päivälleen tasan vuoden,

puolisolta tuleva taustatuki ja rahankeräilyn senhetkinen nousukausi vaikuttivat siihen, että Caritha lähes kaksi vuotta kestäneen empimisen jälkeen päätti siirtyä pankkialalta yrittäjäksi. Sukupolvenvaihdos tapahtui vuosien 1973–74 kuluessa. Rohkeaa päätöstä ei ole tarvinnut katua. Holmaston rahaliikkeen nousujohteinen menestystarina alkoi.

Caritha von Schantz ryhtyi heti alusta lähtien hoitamaan tarmokkaasti uutta tointaan. Ensitöikseen hän nykyaikaisti yrityksen nimen. Vuoden 1974 alussa rahakaupan nimeksi tuli Raha- ja mitaliliike Holmasto. Nykyinen nimi Rahaliike HOLMASTO Mynthandel on ollut käytössä 1980-luvun alusta lähtien. Toinen merkittävä toimenpide oli yrityksen muuttaminen pelkästään numismaattisen alan erikoisliikkeeksi. Kun kirjojen, sarjakuvalehtien ja postimerkkien myynnistä luovuttiin, tuli samalla myös enemmän säilytystilaa numismaattiselle kirjallisuudelle ja keräilytarvikkeille. Caritha oppi suhteellisen nopeasti määrittelemään, kuntoluokittelemaan ja hinnoittelemaan vanhoja koti- ja ulkomaisia metallirahoja, seteleitä, poletteja, mitaleita ja kunniamerkkejä. Taitoa ja tietoa tarvittiinkin, sillä Caritha joutui pitkän työuransa aikana käsittelemään suunnattomat määrät numismaattista aineistoa. Miellyttävästä asiakaspalvelusta ja hyvästä kielitaidosta oli myös paljon hyötyä. Rahaliikettä, jonka ainoa työntekijä oli Caritha, pidettiin avoimena tiistaista perjantaihin klo 10.00–17.00 ja lauantaisin klo 10.00–14.00.

Henkilönvaihdoksesta huolimatta Holmaston rahaliike pärjäsi hyvin 1970-luvun alkupuolen ennennäkemättömässä rahankeräilyhuumassa. Numismatiikasta oli tullut suosittu harrastus. Keräilijöiden määrä oli jatkuvasti kasvanut ja vanhojen rahojen hinnat olivat rajusti nousseet. Kilpailu keräilymarkkinoilla oli kova. Rahoja ostettiin ja myytiin numismaattisten yhdistysten huutokaupoissa, pankeissa, raha-, postimerkki-, antiikki- ja tupakkaliikkeissä sekä antikvariaateissa. Myös lukuisat yksityishenkilöt, salkkukauppiat ja hotelliostajat tekivät rahakauppaa. Pelkästään Helsingissä oli kymmenkunta numismatiikkaan panostanutta liikettä. Tämä ajanjakso on jo historiaa. Pankkien numismaattiset osastot on lakkautettu eikä edellä mainittuja liikkeitä enää ole olemassa. Vain Holmasto jatkaa ja on maamme vanhin toimiva rahaliike.

Uusi, merkittävä vaihe Holmaston historiassa tapahtui kesällä 1976, kun liike muutti lähemmäksi Helsingin keskustaa ostamalla Arvi Strömin omistaman rahaliikkeen

Coinstromin osoitteessa Annankatu 28. Kaksikerroksisen liikehuoneiston avajaiset pidettiin elokuun 28. päivänä ja näissä tiloissa toimittiin vuoden 1985 loppuun asti. Hyvällä sijainnilla oli selvä yhteys asiakasmäärän ja liikevaihdon huomattavaan kasvuun. Työpaineet lisääntyivät. Aiemmasta poiketen liike pidettiin avoinna myös maanantaisin. Apuvoimia tarvittiin, koska Carithan oli hoidettava välillä myös lapsiaan Sebastiania ja Casimiria, jotka olivat syntyneet von Schantzin perheeseen 1970-luvulla. Karita Kiviniemi ja Pelle Karlsson palkattiin henkilökuntaan ja heistä tuli Carithan opastuksella erinomaisia myyjiä. Karlsson on jo eläkkeellä. Kiviniemi, joka tuli Holmastolle vuonna 1976, viihtyy edelleen työpaikassaan.

Liiketoiminnan kasvu jatkui. Myymälässä tapahtuvan kaupankäynnin lisäksi alettiin järjestää säännöllisiä huutokauppoja ja osallistuttiin monenlaisiin raha- ja antiikkimessutapahtumiin. Huutokauppa- ja postimyyntiluetteloiden, hinnastojen ja monenlaisten mainoksien laatimiseen kului myös paljon työtunteja. Vuonna 1980 päädyttiin järkevään ratkaisuun, kun Christian von Schantz lähti Keskosta ja tuli liikkeen toimitusjohtajaksi. Christian oli koko ajan oman työnsä ohessa auttanut Carithaa liikkeen hoidossa, mutta nyt hänen liiketaloudellinen ja tietotekninen osaamisensa saatiin täydellä teholla hyötykäyttöön. Carithan vastuulle jäi tärkein osa-alue, hankintapuoli – kohteiden hankinta on paljon vaikeampaa kuin niiden myynti.

Annankadun vaiheeseen liittyi erikoinen tapaus, kun amerikkalaisen, maailman suurimman numismaattisen sanomalehden Coin Worldin päätoimittaja kävi Suomessa tekemässä jutun Holmastosta. Myymälään tutustumisen jälkeen Caritha ja Christian veivät hänet Hvitträskin huvilalle. Päätoimittaja, joka tuntui viihtyneen Suomessa, julkaisi matkan jälkeen Holmaston rahaliikkeestä pitkän artikkelin. Siinä oli yllättävä havainto. Kirjoittajan tietämyksen mukaan maailmassa oli sillä hetkellä vain kaksi naista, jotka omistivat rahaliikkeen. Toinen heistä oli Caritha von Schantz. On harvinaista, että nainen on rahakauppiaina. Suomessa on Carithan ohella rahakauppaa pitänyt tiettävästi vain Nea Örnholm, joka omisti Raha- ja mitalikauppa Numiksen Helsingissä 1970-luvulla. Myös yksi Ruotsin tunnetuimmista rahakauppiaista oli nainen, Berta Holmberg. Hän hoiti isänsä Daniel Holmbergin kuoltua tämän perustamaa rahaliikettä Tukholmassa vuosina 1916–43.

Rahaliike Holmasto julkaisi Suomen rahojen hinnastot vuosina 1979, 1981, 1989, 1992, 1996, 1999 ja 2009. Hinnastoja ilmestyi vähemmän ja harvemmin kuin Thure R. Holmaston aikana. Ne olivat kuitenkin entistä laadukkaampia. Hinnastot syntyivät tiimityönä, mutta päävastuu hinnoittelusta jäi Carithalle. Hinta-arviot olivat viidessä eri kuntoluokassa. Rahatyyprien valokuvat olivat aluksi mustavalkoisia. Vuoden 1981 luettelosta on olemassa myös sidottu versio, jossa setelit ovat värikuvina. Viimeisessä, vuoden 2009 painoksessa kaikki kuvat ovat väreissä. Siinä ovat mukana myös eurorahat. Metallirahojen variantit on esitetty piirroskuvina. Vuoden 1979 luettelo sisältää Erik Johansonin laatiman kuvitetun luettelon maamme poleteista harvinaisuusasteineen – ensimmäinen lajissaan. Vuoden 1989 painoksessa on mukana itsenäisyyden ajan seteleiden allekirjoitukset keräilyarvoineen. Lupa niiden julkaisemiseen saatiin Erkki Mönkäreeltä.

Myös näyttelytoimintaa harjoitettiin. Holmaston huutokauppatilaisuuksien yhteydessä pidettiin vuosina 1980–82 neljä laadukasta ja informatiivista näyttelyä seuraavista kokoelmista: Hannu Paatelan Suomen Yhdyspankin setelit, Turun maakuntamuseon ploodurahat, Suojeluskunta- ja Lotta Svärd-järjestöjen kunnia- ja ansiomerkit sekä Venäjän Suomea koskevat ja Suomen venäjänvallanaikaiset mitalit 1700- ja 1800-luvulta. Täyttäessään 50 vuotta Holmasto järjesti yhdessä Suomen kunniamerkkikeräilijöiden yhdistyksen ODAF:in kanssa kunniamerkinäyttelyn Talvisodasta 60 vuotta. Kattava valikoima sotaan liittyviä kunniamerkkejä, muistomitaleita, merkkejä ja asepujuja oli esillä liikkeen silloisen Fabianinkadun myymälän näyteikkunoissa 30.11.–11.12.1999.

Annankadun myymälä osoittautui vähitellen liian pieneksi. Uusi liikehuoneisto hankittiin vuoden 1986 alussa osoitteesta Snellmaninkatu 15 ja siellä toimittiin syksyyn 1991 asti. Liiketilaa oli kaksi kertaa enemmän kuin aikaisemmin. Tämä mahdollisti viidennen työntekijän palkkaamisen atk:n kehittämistä ja hoitamista varten. Liiketoiminta laajeni kohdistuen myös jalometalli- ja antiikkikauppaan. Myymälällä oli hyvä sijainti Helsingin keskustassa, mutta se haluttiin pitää erillään antiikkikaupasta. Sen vuoksi ja myös lisääntyvää turismia silmällä pitäen perustettiin 1980-luvun lopussa Holmasto Antik-niminen liike aivan Kauppatorin tuntumaan, osoitteeseen Eteläranta 14. Pienessä, 30 neliön myymälässä keskityttiin venäläisiin ja suomalaisiin kulta- ja hopeaesineisiin. Pätevänä myymälänhoitajana toimi Carithan sukulainen Eine Holmasto.

Holmaston rahaliike esiintyi yhä enemmän julkisessa mediassa. Alan asiantuntijalta pyydettiin usein ajankohtaisia mielipiteitä esimerkiksi keräilyrahojen hinnoista, huutokauppatuloksista ja juhlarahapolitiikasta. Vuonna 1988 Holmasto osallistui näkyvästi hyväntekeväisyystapahtumaan, kun se lahjoitti 4 taalerin ploitun UNICEF:in TV-ohjelmaan ”huuda pois”, joka järjestettiin Afrikan nälkäänäkevien hyväksi. Raha myytiin huutokaupalla 39.000 markalla. Summa vastasi 13 kamelin tai 19½ kaivon hankintahintaa.

Liike muutti syksyllä 1991 Helsingin pörssin viereen osoitteeseen Fabianinkatu 16, missä toimintaa jatkettiin kevääseen 2003 asti. Aivan keskustassa sijainnut myymälä oli entistä tilavampi ja ennen kaikkea turistit löysivät sen helposti. Raha- ja jalometallikauppa jatkui vilkkaana ja huutokaupat kasvoivat. Ulkomaisten juhlarahojen ja vuosisarjojen myynti laajeni merkittävästi, kun niitä alettiin tilata keräilijöille lyhyellä toimitusajalla. Tämä oli hyvää asiakaspalvelua. Useista haastatteluista kuitenkin ilmeni, ettei Caritha itse ollut kovin ihastunut näistä keräilijöitä varten tehdyistä rahoista eikä varsinkaan niiden koteloista ja pakkauksista, jotka veivät paljon säilytystilaa. Euroon siirtyminen vuonna 2002 toi selvän piristysruiskeen rahankeräilyyn. Uusia keräilijöitä tuli mukaan ja hinnat nousivat. Toisaalta tämä aiheutti paljon lisätyötä henkilökunnalle, kun se joutui neuvomaan suurta yleisöä rahan vaihtumiseen liittyvissä kysymyksissä. Tilannetta helpotti maksullinen puhelinarviointipalvelu, joka oli otettu käyttöön kymmenisen vuotta aikaisemmin.

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen venäläiset alkoivat yhä enemmän kiinnostua länsimaihin kulkeutuneesta tsaarin Venäjän esineistöstä. Venäläisten rahojen, mitalien, kunniamerkkien ja antiikkiesineiden kysyntä lisääntyi ja hinnat alkoivat nousta. Holmasto oli alusta alkaen hyvin mukana tässä kehityksessä ja liike sai myytäväksi numismaattisen aineiston lisäksi myös paljon hyviä antiikkiesineitä. Caritha syventyi alan kirjallisuuteen ja hänestä kehittyi myös pätevä Venäjän antiikin tuntija. Myös muu antiikkikauppa kukoisti. Liike osallistui aktiivisesti antiikkimessuihin. Yksittäisten esineiden lisäksi myyntiin tuli välillä kokonaisia arvokotien irtaimistoja. Esimerkiksi vuonna 1993 myytiin Holmaston järjestämässä kuolinpesähuutokaupassa neljä nojatuolia 1700-luvulta 200.000 markan huippuhintaan. Oli iloinen yllätys, kun Holmaston liike valittiin vuonna 2001

vuoden antiikkikauppiaksi.

Suomen Numismaattikoliitto luovutti Caritha von Schantzille liiton pronssisen ansiomitalin numero 100 päiväsankarin 60-vuotisjuhlan yhteydessä helmikuussa 2002. Merkittävä huomionosoitus oli tunnustus hänen pitkäaikaisesta työstään numismatiikan parissa. Työ oli ollut mielenkiintoista ja antoisaa, mutta samalla myös erittäin raskasta. Arkipäivät olivat pitkiä ja viikonloput kuuluivat yleensä kansainvälisten huutokauppojen pitämisessä ja erilaisiin raha- ja antiikkimessuihin osallistumisessa. Työasioista pääsi eroon lähinnä kesäisin, jolloin aikaa jäi myös omille harrastuksille. Caritha ja Christian pitivät matkailusta. He olivat innokkaita karavaanareita ja kiersivät usein autolla ja asuntovaunulla ympäri Eurooppaa. Pariskunnan mieleenpainuvimpia elämyksiä oli matka valtamerialus Queen Elizabethilla Southamptonista New Yorkiin syksyllä 1994. Mieleinen yhteinen harrastus oli myös veneily. Melonta, vesivoimistelu ja jooga pitivät Carithan hyvässä kunnossa. Hän oli kiinnostunut historiasta ja kerännyt suuren kirjaston. Vapaa-aikana hän luki mielellään tietokirjojen lisäksi myös historiallisia romaaneja.

Vuoden 2003 alussa Rahaliike Holmasto teki erittäin onnistuneen kaupan, kun se osti nykyisen myymälähuoneistonsa osoitteesta Aleksanterinkatu 50. Arvokiinteistö on vuosina 1846–47 valmistuneessa Litoniuksen talossa. Tämä suojeltava rakennus Domus Litonii, sijaitsee aivan ydinkeskustassa Aleksanterinkadun ja Keskuskadun kulmassa Stockmannin tavarataloa vastapäätä. Katujen risteys on Helsingin parhaimpia liikepaikkoja. Erään selvityksen mukaan sen ohittaa noin 40.000 ihmistä päivässä. Holmaston liike toimii avarissa 270 neliön tiloissa kahdessa kerroksessa. Myymälä on katutasossa. Työskentelytilat, kirjasto ja arkisto sijaitsevat yläkerrassa. Siellä hoidetaan myös huutokauppakohteiden vastaanotto, työstäminen, näyttö, nouto ja postitus. Liikehuoneiston hyvä sijainti teki Etelärannan antiikkiliikkeen jatkamisen tarpeettomaksi. Numismaattisten kohteiden kauppa on jatkunut vilkkaana. Venäläisten mukaantulo on nostanut tuntuvasti myös Suomen suuriruhtinaskunnan rahojen, mitalien ja kunniamerkkien hintoja. Numismatiikan ja antiikin lisäksi Aleksanterinkadun myymälässä käydään kierrätyskauppaa myös jalometalleilla, jalokivillä, laatukelloilla, koruilla ja hopeaesineillä.

Holmasto on suomalainen perheyritys. Monet Carithan ja Christianin sukulaiset ja ystävät

ovat työskennelleet tai työskentelevät liikkeessä. Molemmat pojat ovat jo nuorena olleet mukana auttamassa. Sebastian eli Basse on mukana yhtiömiehenä ja toimii samalla myös huutokauppojen meklarina. Henkilökuntaan kuuluvat tällä hetkellä seuraavat henkilöt: Christian, Basse, Micce ja Sofia von Schantz, Kim Backman, Karita Kiviniemi ja Kai Tainio.

Vanhojen rahojen kauppa on merkittävästi muuttunut maailmalla viime vuosikymmenien aikana. Perinteinen myymäläkauppa on vähentynyt tai siitä on luovuttu kokonaan ja lähes kaikki parempi numismaattinen aineisto myydään nykyisin vain huutokaupoissa. Rahakauppiaan ei enää tarvitse sijoittaa pääomaa kohteisiin ja voittoa tulee myyjiltä ja ostajilta perittävästä välityspalkkiosta. Myyjät ovat tyytyväisiä hintojen kilpailuttamiseen ja ostajien on vaivatonta osallistua huutokauppoihin, joiden luettelot julkaistaan myös internetissä. Huutokaupat ovat kansainvälisiä.

Parhaiten Holmasto tunnetaan maailmalla huutokaupoistaan. Säännöllinen huutokauppatoiminta alkoi Caritha von Schantzin aikana lokakuussa 1978. Järjestettyjen huutokauppojen määrä on huomattava, yli 140 kpl. Rahahuutokauppoja on järjestetty Helsingissä 1978–80 kerran, 1981–86 kaksi kertaa ja 1987–88 kolme kertaa vuodessa. Nykyinen käytäntö neljä huutokauppaa vuodessa, kaksi keväällä ja kaksi syksyllä, on jatkunut vuodesta 1989 lähtien. Huutokauppapäivä on useimmiten ollut lauantai ja huutokaupat ovat alkaneet puolilta päivin. Kohteisiin on voinut tutustua etukäteen liikkeessä tai huutokauppapaikalla. Huutokauppoja on pidetty monessa paikassa: Hotelli Marski, Mannerheimintie 10 (8.10.1978), Ravintola Adlon, Fabianinkatu 14 (20.10.1979–12.4.1986), Ravintola Kaivuhuone, Kaivopuisto (11.10.1986–3.3.1990), Gallerie Hörhammer, Yrjönkatu 31 (12.5.1990–11.12.1993), Astoria sali, Iso-Roobertinkatu 14 (5.3.1994–29.3.2001), Aktia sali, Yrjönkatu 31 (9.6.2001–13.3.2004 ja 9.10–18.12.2004), Rake sali, Erottajankatu 4 C (5.6.2004 ja 16.4.–8.10.2005), SFV sali, Uudenmaankatu 17 D (17.12.2005–25.5.2013) ja Arbetets vänner juhlasali, Annankatu 26 (19.10.2013–). Holmasto on lisäksi pitänyt rahahuutokaupan valtakunnallisten keräily-, taide- ja antiikkimessujen yhteydessä Hämeenlinnassa 24.5.1987.

Painetut huutokauppaluettelot olivat aluksi ilman järjestysnumeroa. Ensimmäinen numeroitu rahahuutokauppa, n:o 34, pidettiin toukokuussa 1991. Tätä kirjoitettaessa

ollaan jo numerossa 141. Lukuun sisältyy myös muutama antiikkihuutokauppa. Ensimmäiset luettelot olivat pieniä, A5-kokoisia. Nykyinen A4-koko otettiin käyttöön huutokaupassa n:o 48 (1994). Sivujen koon kasvaessa saatiin enemmän tilaa tekstille ja valokuville. Luetteloiden kielinä ovat olleet suomi, ruotsi, englanti ja myöhemmin myös venäjä. Valokuvat olivat pitkään mustavalkoisia. Kaikki kohteet julkaistiin väreissä ensimmäisen kerran huutokauppaluettelossa n:o 100 (2007). Tekniikka kehittyi. Asiakasrekisteri saatiin tietokoneelle 1990-luvun alussa, mikä nopeutti tilityksiä ja postituksia. Puhelintarjoukset huutokaupan aikana tulivat mahdolliseksi huutokaupasta 15.12.1990 lähtien. Sitä ennen tarjoukset oli tehtävä kirjallisesti tai puhelimitse ennen huutokauppaa. Kirjalliset tarjoukset voitiin tehdä sähköpostin kautta ensimmäisen kerran huutokaupassa n:o 79 (2002) ja värikuvin varustetut huutokauppaluettelot alkoivat ilmestyä internetissä huutokaupasta n:o 81 (2002) lähtien. Huutokauppojen seuraaminen ja kirjallisten tarjouksien tekeminen reaaliajassa toteutuivat vuoden 2015 alussa. Silloin alettiin järjestää myös erillisiä reaaliaikaisia verkkohuutokauppoja.

Huutokaupoissa on pääasiassa myyty koti- ja ulkomaisia metallirahoja, seteleitä, poletteja, tilapäisiä maksuvälineitä, osakekirjoja, kunniamerkkejä, mitaleja, merkkejä, olympia-aihetta ja numismaattista kirjallisuutta. Numismaattisen aineiston lisäksi tarjolla on ollut myös jonkin verran muita keräilyesineitä kuten esimerkiksi kelloja, koruja, jalokiviä, jalometalleja ja sotilasaihetta. Jokaisen huutokaupan tekeminen ja toteuttaminen on ollut työläs ponnistus koko henkilökunnalle, mutta erityisesti Carithalle, jonka vastuulle jäivät kohteiden määrittely ja hinnoittelu. Hän sai arvokasta taustatukea myös numismatiikan eri alojen asiantuntijoilta. Työmäärästä saa jonkinlaisen käsityksen, kun tiedetään, että vuosien 1978–2017 huutokaupat sisältävät yli 90.000 kohdetta. Tämä tekee keskimäärin 650 kohdetta huutokauppaa kohden. Suurin osa on yksittäiskohteita, mutta joukossa on myös paljon massakohteita arvokkaista kultarahaeristä ja kokoelmakansioista tavalliseen kilotavaraan.

Holmasto on järjestänyt 8.10.1978–30.9.2017 Helsingissä 137 rahahuutokauppaa. Niiden painetut luettelot (viimeisin n:o 141) ovat kiinnostavia dokumentteja myös jälkipolvia ajatellen, sillä niistä käy ilmi, minkälaista aineistoa on ollut myytävänä kuluneiden lähes 40 vuoden aikana. Jokaisen huutokauppaluettelon liitteenä ovat edellisen huutokaupan tulokset. Saavutettuja hintoja voi myös seurata internetistä, jossa on viimeisimmän huutokaupan tulokset ja menestyneiden kohteiden luettelo viimeisten kymmenen vuoden

ajalta. Ennen vuotta 1985 ostajilta ei peritty provisiota lainkaan. Sen jälkeen ns. huutomaksu (sis. alv) on vähitellen noussut 10 prosentista 20 prosenttiin.

Jo ensimmäisen huutokaupan luettelo lokakuulta 1978 on kiinnostavaa luettavaa. Siinä oli 620 kohdetta. Kallein kohde oli 40 markan seteli 1862, joka nousi 12.000 markan lähtöhinnasta 19.000 markkaan. Seuraavina tulivat paremmuusjärjestyksessä Sardinian kultadoppia 1676 (myyntihinta 10.200 mk) ja Hangon meritaistelun muistorupla 1914 (myyntihinta 6.000 mk). Venäjän rahojen keräily oli vielä tuohon aikaan vähäistä, sillä normaalikuntoinen Pietari I:n rupla 1710 (Bitkin 192, lähtöhinta 2.750 mk) jäi myymättä. Tämä suurharvinaisuus ei ole enää myöhemmin esiintynyt Holmaston huutokaupoissa, kun taas Hangon rupla on ollut myytävänä 18 kertaa.

Markka-aikana kalleimmat Holmastolla huutokaupatut Suomen rahat olivat loistokuntoinen 50 penniä 1876 (lähtöhinta 80.000 mk, vasarahinta 165.000 mk) ja 4 ruplan seteli 1820 (lähtöhinta 100.000 mk, vasarahinta 145.000 mk). Ne myytiin huutokaupoissa 67 (1998) ja 42 (1993). Tuon ajan ulkomaisten rahojen huippuhinnoista mainittakoon Etelä-Korean numeroitu, kulta- ja hopearahoja sisältävä vuosisarja 1970 (lähtöhinta 27.000, vasarahinta 127.000 mk) ja Venäjän 100 ruplan seteli 1896 (lähtöhinta 90.000 mk, vasarahinta 200.000 mk). Molemmat kohteet huutokaupattiin 8.10.1988. Samanlainen korealainen vuosisarja eri numerolla myytiin huutokaupassa 81 (2002) 15.000 eurolla niin ikään ulkomaille. Presidentti K.J. Ståhlbergille luovutetut 5, 10, 50, 100, 500 ja 1000 markan koesetelit vuodelta 1922 huudettiin 10.10.1987 25.250 markalla. Sama kohde myytiin uudestaan huutokaupassa 133 (2015) 7.000 eurolla.

Kunniamerkeistä kalleimmaksi osoittautui pääministeri J.W. Rangellille myönnetty Saksan Kotkan ritarikunnan suurristi rintatähtineen. Siitä maksettiin huutokaupassa 49 (1994) 61.000 mk (lähtöhinta 50.000 mk). Muista kiinnostavista tarjolla olleista kunniamerkeistä mainittakoon toiskertaisen Mannerheim-ristin ritarin Hans Windin numeroitu pienoisristi, joka myytiin 7.200 markalla huutokaupassa 64 (1998). H.J. Boströmin, joka on kirjoittanut teoksen Suomen muistorahat I ja II, laaja mitalikokoelma kaupattiin useina erinä 1990-luvulla.

Monia hyviä kokoelmia on huutokaupattu Holmaston välityksellä. Niistä merkittävin on Nordea-pankin rahakokoelma, joka ilmestyi myyntiin vuosina 2005–08. Myyjän toivomuksesta toimeksiantajan nimeä ei ilmoitettu, mutta keräilijäpiireissä selvisi pian, että kyseessä oli Kansallis-Osake-Pankin keräämä kulttuuriaarre, joka oli pankkifuusiossa siirtynyt Nordean omistukseen. Kokoelma oli ollut aikoinaan, vuodesta 1970 lähtien vuosikausia näytteillä Kämpin alakerrassa. Ensin realisoitiin Suomen metallirahat ja setelit. Huippuharvinaiset hopearahat 2 mk 1867 (9 kappaletta tunnetaan) ja markka 1870 (2 kappaletta tunnetaan) myytiin huutokaupoissa 93 ja 94 (2005). Edellinen meni 25.000 euron lähtöhinnalla, mutta jälkimmäinen nousi 20.000 eurosta 30.400 euroon. Markka 1870 on kallein euroaikana Holmastolla huutokaupattu Suomen metalliraha. Viimeisenä olivat myyntivuorossa harvinaiset, Turussa 1400- ja 1500 luvulla lyödyt rahat, joita oli kokoelmassa 20 kappaletta. Kyseiset rahat menivät hyvin kaupaksi huutokaupoissa 100–103 (2007–08). Lähtöhinnat olivat yhteensä 69.300 euroa ja toteutuneet vasarahinnat 110.710 euroa. Kokoelman helmiä olivat Kustaa Vaasan neliönmuotoiset klippingit 16 äyriä 1556 (SM 232) ja 8 äyriä 1557 (SM 236). Näitä rahoja, jotka ovat erinomaisessa kunnossa, tunnetaan vain muutamia kappaleita. Edellinen myytiin 23.000 ja jälkimmäinen 16.500 eurolla.

Kallein euroaikana Holmastolla huutokaupattu suomalainen seteli on Suomen Yhdyspankin 15-markkanen 1866. Loistokuntoinen yksilö nousi 8.000 eurosta 28.000 euroon huutokaupassa 110 (2009). Ylivoimaisesti paras ulkomainen metalliraha on Nikolai II:n 10 ruplan kultaraha 1896 (Bitkin 318). Siitä maksettiin huutokaupassa 131 (2015) ennätyselliset 110.000 euroa + 19,84 %:n huutomaksu lähtöhinnan oltua 50.000 euroa. Kyseessä on kallein Suomessa huutokaupattu keräilyraha.

Holmasto on kauan ollut merkittävä kunniamerkkien myyjä. Sen huutokaupoissa on ollut runsaasti arvokkaita venäläisiä kunniamerkkejä ja niistä on maksettu korkeita hintoja. Huutokaupassa 102 (2007) myytiin Valkoisen Kotkan ritarikunnan ”prinssikokoinen” merkki 74.000 eurolla ja Pyhän Vladimirin ritarikunnan 2. luokan risti 72.000 eurolla. Molempien kohteiden lähtöhinta oli 5.000 euroa. Pyhän Vladimirin ritarikunnan 2. luokan risti rintatähtineen meni myös kovaan hintaan huutokaupassa 112 (2010). Vasarahinnaksi tuli 72.000 euroa (lähtöhinta 10.000 euroa). Vastaavia hintoja ei ole maksettu suomalaisesta aineistosta, vaikka tarjolla on ollut paljon kiinnostavia kohteita kuten esimerkiksi pääministeri T.M. Kivimäelle ja ministeri Vilho Annalalle kuuluneita

kunniamerkkejä.

Monista kiinnostavista mitaleista on erityisesti jäänyt mieleen Helsingin Katajanokalla sijaitsevan Uspenskin katedraalin vihkiäisten hopeamitali (Boström II 126). Tämä erittäin harvinainen mitali saavutti 13.600 euron vasarahinnan (lähtöhinta 1.500 euroa) huutokaupassa 124 (2013). Olympiakohteista kiinnostavimpia olivat Harri Larvan 1500 metrin juoksun kultamitali kunniakirjalla Amsterdamista 1928 (lähtöhinta 7.500, vasarahinta 8.200 euroa) ja olympiasoihtu Helsingistä 1952 (lähtöhinta 90.000, vasarahinta 112.000 euroa). Esineet myytiin huutokaupoissa 105 (2008) ja 127 (2014).

Kauan jatkuneet Holmaston huutokaupat antavat mielenkiintoisen kuvan parempien kohteiden esiintymistiheydestä ajalta 8.10.1978–30.9.2017. Esimerkiksi voidaan ottaa Suomen rahat. Harvinaisia metallirahoja on ollut tarjolla seuraavasti: 1 p 1864 (84 kpl), 25 p 1876 (63 kpl), 50 p 1876 (33 kpl), 1 mk 1870 (1 kpl), 2 mk 1867 (1 kpl), 10 mk 1905 (112 kpl), 20 mk 1912 L (58 kpl) ja 1 mk 1949 kuparia (18 kpl). Lukuja tarkasteltaessa on otettava huomioon se, että sama raha on voinut olla myytävänä useita kertoja.

Seteleistä löytyy paljon enemmän harvinaisuuksia kuin metallirahoista. Oheinen tilasto on tehty vain osalle paremmista seteleistä. Ainoastaan eri kappaleet on tilastoitu. Mukaan ei ole otettu uudelleen kaupattuja kohteita eikä huonokuntoisia kappaleita, joiden sarjanumerot eivät ole tiedossa. Kolme kappaletta 4-ruplasta on ollut myytävänä Holmaston huutokaupoissa. Kaikissa on ollut vuosiluku 1820. Värillisten rupla-arvoisten setelien esiintymisestä saadaan seuraava tilasto: 3 ruplaa 1848 (1 kpl), 1855 (2 kpl), 1859 (1 kpl), 1860 (3 kpl) ja 1861 (1 kpl), 5 ruplaa 1841 (1 kpl), 1842 (1 kpl), 1857 (1 kpl), 1860 (1 kpl) ja 1861 (2 kpl), 10 ruplaa 1852 (1 kpl), 1855 (1 kpl) ja 1856 (1 kpl), 25 ruplaa 1841 (9 kpl), 1842 (7 kpl), 1843 (7 kpl), 1855 (1 kpl) ja 1857 (2 kpl).

Harvinaisempia marka-arvoisia seteleitä on esiintynyt seuraavasti: 3 mk 1861 (7 kpl), 1864 (5 kpl) ja 1866 valkoinen kotka (1 kpl), 40 mk 1862 (14 kpl), 500 mk 1878 (11 kpl; Kööpenhaminan painos 3 kpl ja Helsingin painos 8 kpl), 5000 mk (1939) päällepainettu (7 kpl), Suomen Yhdyspankki 15 mk 1866 (8 kpl), 25 mk 1866 (6 kpl), 100 mk (1882) (1

kpl; lisäksi 2 erilaista Specimen-seteliä) ja Vaasan Osake Pankki 500 mk 1918 (8 kpl).

Numismaatikkolehdessä on vuonna 1975 Holmaston myynti-ilmoituksia, joissa on rahakaupan uuden omistajan Caritha von Schantzin toivomus: ”Tavoitteenamme on tyytyväinen asiakas.” Yli 40 vuoden kuluttua on helppo todeta, että tavoite on toteutunut erinomaisesti. Myös tulevaisuus näyttää hyvältä. Suomen suurin rahaliike jatkaa perheyrittäjänsä Helsingin ydinkeskustassa ja järjestää monipuolisia rahahuutokauppoja.

Hannu Männistö